Kemikalieinspektionen
Swedish Chemicals Agency

Remissvar
Datum: 2026-11-18
Diarienr: H26-07297

Er referens: KN2026/01597

Klimat- och
näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande promemorian Nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter

Sammanfattning

- Kemikalieinspektionen varken tillstyrker eller avstyrker förslaget i sin helhet att införa ett nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter. Den viktigaste åtgärden för att begränsa risker med PFAS är att den föreslagna breda begränsningen i Reach genomförs. Det är svårt att förutse om ett nationellt förbud är till fördel eller nackdel för den pågående processen och vi förhåller oss därför neutrala till införandet av ett nationellt förbud i nuläget.
- Vi avstyrker föreslaget ordval ”impregneringsmedel av kläder och skor” i förslaget till förordning och föreslår i stället ”impregneringsmedel avsett för textil och läder” för att bättre avspegla förekomst av produkter på marknaden och därmed tydliggöra regeln och möjliggöra en effektiv tillsyn.
- Vi avstyrker undantaget i förslaget till förordning för textilier med viss andel återvunnet material. Det är i praktiken mycket svårt att avgöra vid tillsyn hur stor andel som är återvunnet och därmed blir regeln inte tillsynsbar.
- Vi tillstyrker förslaget om undantag för produkter som har varit i bruk men avstyrker villkoret om lämplighet för fortsatt användning eftersom den bedömningen riskerar att bli godtycklig.

Kemikalieinspektionen

Postadress
Box 2
172 13 Sundbyberg

Besök & leverans
Löfströms Allé 5
172 66 Sundbyberg

Fakturaadress
PEPPOL-ID:
0007:2021003880

Kontakt
08-519 41 100
kemi@kemi.se

Webbplats
www.kemi.se

Orgnr
202100-3880

Kemikalieinspektionens ställningstaganden

Kemikalieinspektionen varken tillstyrker eller avstyrker införandet av ett nationellt förbud mot PFAS i vissa konsumentprodukter

Vi avstyrker föreslaget ordval ”impregneringsmedel av kläder och skor” i förslaget till förordning och föreslår i stället ”impregneringsmedel för textil och läder”

Vi avstyrker undantaget för textilier med viss andel återvunnet material i förslaget till förordning.

Vi tillstyrker förslaget om undantag för produkter som har varit i bruk men avstyrker villkoret om lämplighet för fortsatt användning.

Skälen till Kemikalieinspektionens ställningstaganden

Kemikalieinspektionen välkomnar regeringens införande av en nationell handlingsplan för att minska spridningen av PFAS. Det är viktigt med ett helhetsgrepp och en nationell kraftsamling för att åtgärda problemen med PFAS. Ett nationellt förbud för vissa konsumentprodukter är en del av planen. Kemikalieinspektionen ser positivt på att alla PFAS-ämnen som definieras som PFAS omfattas av det föreslagna förbudet i de aktuella konsumentprodukterna.

Ett nationellt förbud kan antas få effekt för de föreslagna konsumentprodukterna och kan ses som ett steg på vägen mot en utfasning av PFAS. Samtidigt är regeringens förslag endast en liten del av lösningen för att åtgärda PFAS-problematiken. För att minimera de pågående utsläppen och undvika framtida föroreningar av miljön behövs en bred begränsning på EU-nivå som omfattar alla användningar. Ett förslag till en sådan begränsning har tagits fram inom Reach-förordningen av Kemikalieinspektionen tillsammans med andra europeiska myndigheter och är nu föremål för Echas slutliga utvärdering. Det är svårt att förutse om ett nationellt förbud är till fördel eller nackdel för den pågående processen.

PFAS är inte uteslutande ett nationellt problem och åtgärder behövs därför på EU- och global nivå. Nationella förbud leder dels till olika spelregler i olika EU-länder vilket har en negativ inverkan på den inre marknaden, dels till att risker kopplade till gränsöverskridande spridning inte hanteras tillräckligt. Kemikalieinspektionens bedömning är därför att en bred

begränsning i Reach-förordningen är den mest effektiva åtgärden för att minimera användningen och därmed utsläppen av PFAS till miljön.
En EU-begränsning bör kompletteras med ytterligare åtgärder på global nivå, såsom införande av begränsningar i Stockholmskonventionen.

Det är viktigt att poängtera att användningarna som omfattas av regeringens förslag står för en mindre del av utsläppen (enligt tabellen i avsnitt 5.4.8 i promemorian). Fluorerade gaser (f-gaser)[1] är den största källan till PFAS-ämnet TFA i miljön och bedöms enligt EU:s begränsningsförslag utgöra mer än hälften av PFAS-utsläppen. F-gaser ingår inte i förslaget till nationellt förbud. F-gaser används bland annat som köldmedier i konsumentprodukter, exempelvis värmepumpar och luftkonditionering i bilar. Kemikalieinspektionen ser med oro på de ökande halterna av TFA som uppmäts i miljön, bland annat i grundvatten. Riskerna med PFAS i miljön kommer inte att kunna åtgärdas om utsläppen av PFAS från f-gaser inte minskar.

För användningarna som omfattas av regeringens förslag finns ett brett utbud av alternativ. Detta gäller dock även för flertalet av andra användningar, även för yrkes- och industritillämpningar.

11 b § 2. Impregneringsmedel för kläder och skor

Skälet till Kemikalieinspektionens avstyrkan till förslaget är att förekomma svåra gränsdragningsfrågor kring vilka produkter som omfattas samt möjliggöra effektiv tillsyn. Kemikalieinspektionen konstaterar att många impregneringsmedel inte är specifikt avsedda för enbart kläder och/eller skor. Många marknadsförs med breda användningsområden som ”universalspray”, ”för textil, kanvas och läder”, eller liknande. Det är otydligt i förslaget om andra impregneringsmedel som kan användas för kläder och skor, utan att detta är en uttalad eller avsedd användning, också omfattas av förbudet. Detta skapar problem både för regelefterlevnad och tillsyn. I förlängningen kan det innebära att begränsningen inte leder till den minskning av PFAS-innehållande impregneringsmedel på svenska marknaden som avses. Vi föreslår istället att i förordningstexten ändra till *impregneringsmedel för textil och läder.*

[1] F-gaser är fluorhaltiga växthusgaser som används som köldmedier och regleras genom EU:s F-gasförordning på grund av sin höga klimatpåverkan. Vissa F-gaser klassas även som PFAS.

11 f § 1. Undantag för kläder som innehåller minst 20 procent återvunnet material som kommer från avfall från slutanvändare

Vi avstyrker ett undantag för återvunnet material. Kemikalieinspektionens generella ståndpunkt är att kraven bör vara lika höga för återvunnet material som för nyproducerat (jungfruligt) material. För att uppnå en hållbar cirkulär ekonomi anser myndigheten att det är avgörande att inte sprida eller återcirkulera PFAS i nya produkter via återvunnet material.

Ur ett tillsynsperspektiv är det viktigt att reglerna är tydliga och möjliga att kontrollera. Ett undantag för återvunnet material skulle göra tillsynen svårare. I många fall är det svårt för tillsynsmyndigheten att med säkerhet fastställa om ett material innehåller återvunna eller nyproducerade fibrer. Det blir också svårt att verifiera uppgifter om materialets ursprung och andelen återvunnet material, särskilt när materialet har passerat flera aktörer i leveranskedjan. Vidare är det vid kontroll av slutprodukt svårt att avgöra om eventuellt PFAS-innehåll kommer ifrån det återvunna materialet eller har tillförts i tillverkningsprocessen. Ett undantag skulle därför kräva omfattande dokumentation och spårbarhet för att kunna kontrolleras. Det är verksamhetsutövaren som vill nyttja ett sådant undantag som behöver kunna styrka att kravet för undantaget uppfylls.

I *EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier*[2] finns en strävan om att textilier i allt högre grad ska innehålla återvunna fibrer. Utifrån det riskerar undantaget att på sikt kunna appliceras brett på ett stort antal produkter med följden att stora volymer kläder undantas från förbudet. Undantaget är inte heller förenligt med strategins målsättning att textilier inte ska innehålla farliga ämnen.

11 f § 4. Undantag för produkter som har varit i bruk och som är lämpliga för fortsatt användning

Vi tillstyrker ett undantag för produkter som har varit i bruk i konsumentled. Att främja återanvändning innebär minskning av avfall, användning av naturresurser och energiförbrukning. Vi ser dock svårigheter med villkoret ”lämpliga för fortsatt användning”. För att nyttja undantaget behöver det

[2] Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier, COM(2022) 141 final

bedömas om en produkt är lämplig för fortsatt användning men det framgår inte vilka kriterier som ska tillämpas för en sådan bedömning (ekonomiska, miljömässiga, hälsobaserade etc.). Tillsynsmyndigheter och företag kan beakta olika aspekter av lämpligheten och därmed komma fram till olika bedömningar vilket skapar osäkerhet om när undantaget gäller.

Övriga synpunkter

Kemikalieinspektionen vill uppmärksamma regeringen på att förslaget till Reach-begränsningen, tillsammans med yttrandena från Echas vetenskapliga kommittéer, kommer att skickas till kommissionen i slutet av 2026. Därefter kommer kommissionen, utifrån dessa underlag, ta fram ett förslag som kommer diskuteras och röstas i Reach-kommittén. Reach-kommittén består av representanter för EU:s medlemsstater. Förväntningen är att en första diskussion kan äga rum på mötet i mars. Det är viktigt att regeringen följer processen i Reach-kommittén och arbetar för att begränsningen blir i linje med Kemikalieinspektionens och samarbetsmyndigheternas förslag. I det ligger att Echas kommittéer även bör göra en utvärdering av de användningar som ännu inte utvärderats.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Utredaren Erik Gravenfors har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också utredarna Jenny Ivarsson och Mattias Carlsson Feng, inspektörerna Anders Appelblom och Sofia Bejgarn samt juristen Cecilia Österwall medverkat.

Detta är en tillgänglighetsanpassad kopia av det signerade remissvaret.